Андрій Павлюк
студент гр. ДСПУАзм-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: д.е.н., професор Ольга Кириленко

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І УПРАВЛІННЯ

Комунікація у державному управлінні є одним із ключових чинників ефективності взаємодії між владою і суспільством. Вона виступає засобом обміну інформацією, формування суспільної думки, підтримання діалогу між державними інституціями та громадянами. В умовах демократичного розвитку суспільства комунікація набуває значення не лише як технічний процес передачі інформації, а як соціальний механізм забезпечення прозорості, підзвітності й довіри до органів влади.

Державна комунікація є цілеспрямованою діяльністю органів публічної влади щодо інформування населення, формування позитивного іміджу інституцій та залучення громадян до прийняття управлінських рішень. Комунікаційна діяльність має подвійний характер: з одного боку, вона забезпечує реалізацію владних повноважень через роз'яснення політики держави, а з іншого – формує зворотний зв'язок, який дозволяє органам влади коригувати свою діяльність відповідно до суспільних очікувань.

Науковці по-різному визначають зміст поняття «комунікація», що зумовлює наявність кількох підходів до її розуміння в державному управлінні. У межах інформаційно-технічного підходу комунікація трактується як «процес передавання повідомлень від відправника до отримувача через певний канал із метою досягнення конкретного ефекту» [11]. Такий підхід започатковано в працях Г. Лассвелла, який описав схему комунікації через питання «Хто? Що каже? Яким каналом? Кому? З яким ефектом?» [8], а також у математичній теорії К. Шеннона і В. Вівера, які розглядали комунікацію «як систему кодування, передавання й декодування інформації» [10]. У державному управлінні цей підхід використовується для побудови інформаційних кампаній, антикризових повідомлень, оцінки ефективності комунікаційних каналів.

Інтерпретативно-дискурсивний підхід розглядає комунікацію не лише як технічний процес передавання фактів, а як процес спільного вироблення значень і норм між владою та громадянами. Дж. Кері тлумачить комунікацію «як культурний ритуал, спрямований на відтворення спільних думок у суспільстві» [3], тоді як Ю. Габермас наголошує на ролі «публічної сфери як простору раціонально-критичної дискусії, у межах якої формується легітимність державної влади» [6]. Цей підхід особливо важливий для реалізації принципів відкритого врядування, забезпечення діалогу й довіри між владою і суспільством.

У межах управлінського підходу комунікацію розглядають як інструмент управління громадськими відносинами та засіб формування іміджу державних

інституцій. Згідно з концепцією Дж. Грунінга і Т. Ханта, «ефективна комунікація базується на двосторонній симетричній моделі, що передбачає взаємний обмін інформацією та партнерський діалог між владою і громадянами» [5]. Такий підхід дозволяє державним органам будувати стратегії комунікаційної політики, підтримувати репутацію та формувати довіру громадськості.

Іншим підхом є партисипативний, який акцентує увагу на комунікації як формі участі громадян у виробленні державної політики. Згідно з моделлю Ш. Арнштейн «драбина участі громадян» [1], рівень комунікації варіюється від маніпулятивного до партнерського, коли громадяни реально впливають на ухвалення рішень. Подібної думки дотримуються Г. Роу і Л. Фревер, які визначають різні рівні залучення громадян залежно від напрямів потоків інформації між владою і суспільством. Такий підхід лежить в основі сучасних механізмів публічних консультацій, електронних петицій і громадських слухань.

Підхід, орієнтований на прозорість і підзвітність, визначає комунікацію як інституційний механізм створення підзвітних відносин між владою і громадянами. М. Бовенс тлумачить комунікацію як «ключову складову публічної підзвітності, що забезпечує прозорість і контроль суспільства над владою» [2]. Д. Хілд розглядає прозорість як багатовимірне явище, яке має різні напрями – «вгору», «вниз», «всередину» і «назовні» – залежно від типу взаємодії [7]. Такий підхід є основою для розвитку систем відкритих даних, звітності органів влади та публічного контролю.

Останніми роками набуває поширення цифровий або мережевий підхід до розуміння комунікації, який пов'язаний із розвитком електронного урядування і соціальних медіа. І. Мергель визначає соціальні мережі як «простір постійного діалогу між державними інституціями і громадськістю, що підвищує рівень участі, прозорості та довіри» [9]. Дж. Кріадо і Ш. Доуз вивчають роль цифрових платформ у забезпеченні ефективної взаємодії між владою і громадянами, підкреслюючи значення цифрових навичок і управління даними [4].

Отже, узагальнюючи погляди науковців, можна виокремити кілька груп підходів до розуміння природи комунікації у державному управлінні:

– інформаційно-технічний, що розглядає комунікацію як процес передачі даних;

– інтерпретативно-дискурсивний, що акцентує на спільному творенні змістового наповнення комунікації;

– управлінський, який розглядає комунікацію як інструмент стратегічного впливу і паблік рилейшнз;

– партисипативний, зорієнтований на участь громадян;

– підхід прозорості і підзвітності, що наголошує на відкритості влади;

– цифровий, який розглядає комунікацію як мережевий процес у середовищі електронного врядування.

Сукупність зазначених підходів створює теоретико-методологічну основу для аналізу комунікаційної діяльності органів державної влади.

У системі державного управління комунікація виконує кілька ключових функцій. Інформаційна функція полягає у забезпеченні громадян достовірними

даними про діяльність органів влади, ухвалені рішення та напрями державної політики. Регулятивна функція спрямована на вплив на поведінку учасників суспільних відносин через роз'яснення норм, правил і рішень, що визначають порядок взаємодії між владою та громадськістю. Інтеграційна функція забезпечує узгодження інтересів різних соціальних груп, сприяє соціальній єдності та формуванню спільних цінностей. Адаптаційна функція проявляється у «здатності органів влади пристосовувати свою діяльність до змін суспільних потреб і зворотного зв'язку від громадян» [12]. Мотиваційна функція сприяє залученню громадян до участі в управлінських процесах, підвищує їхню активність і відповідальність за спільні рішення.

У сукупності ці функції забезпечують ефективність публічного управління та формують основу демократичного врядування.

Список використаних джерел:

1. Arnstein S. (1969) *A Ladder of Citizen Participation*. URL: https://www.historyofsocialwork.org/1969_ENG_Ladderofparticipation/1969,%20Arnstein,%20ladder%20of%20participation,%20original%20text%20.pdf
2. BovensM. (2007) *Analysing and Assessing Accountability*. URL: https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2591066
3. Carey J. (1989) *Communication as Culture*. URL: https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203928912/communication-culture-revised-edition-james-carey-stuart-adam
4. Criado J. I., Dawes S. (2020) *Digital Government and Public Management Research*. URL: file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/1081-%D0%D06.pdf
5. Grunig J., Hunt T. (1984) *Managing Public Relations*. URL: https://www.scribd.com/document/61539033Grunig-Hunt-Managing-Public
6. Habermas J. (1991) *The Structural Transformation of the Public Sphere*. URL: https://arditiesp.wordpress.com/wpcontds/2015/01/habermas_stru.pdf
7. Heald D. (2006) *Varieties of Transparency*. URL: https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2027441
8. Lasswell H. (1948) *The Structure and Function of Communication in Society*. URL: https://www.scirp.org/reference/referencespapers?refereneid=425949
9. Mergel I. (2013) *A Framework for Interpreting Social Media Interactions in the Public Sector*. URL: https://www.semanticscholar.org/paper/A-framework-for-interpreting-social-media-in-theMergel/34b64bffdfa8e13400
10. Shannon C., Weaver W. (1949) *The Mathematical Theory of Communication*. URL: https://pure.mpg.de/rest/items/item_2t/file_2383163
11. Сидор І. П. Інституційний вимір публічних фінансів: методологічні підходи. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 8. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.14974323
12. Сидор І. П. Новітні моделі управління публічними фінансами через призму поведінкових трансформацій. *Модерні фінанси: глобальні виклики і національна безпека.* Монографія / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка, 2025. Том 1. С. 206-226.